

Milyen bölcsesség ez?

Jeremiás 8, 1-9

¹Abban az időben - így szól az ÚR - kiszórják majd sírjukból Júda királyainak és vezéreinek csontjait, a papoknak, a prófétáknak és Jeruzsálem lakosainak csontjait. ²Kiterítik azokat a nap, a hold és az ég egész serege elé, amelyeket szerettek, tiszteltek és követtek, amelyekhez folyamodtak, és amelyek előtt leborultak. Nem szedik össze, nem temetik el, trágyává lesznek a föld színén. ³Akik pedig megmaradnak ebből a gonosz nemzetségből, az egész maradék, inkább választaná majd a halált, mint az életet bárhol, ahová a megmaradtakat szétszórtam - így szól a Seregek URa. ⁴Mondd meg nekik, hogy így szól az ÚR: Ha elesik valaki, nem kel-e föl? Ha helytelen útra tér, nem fordul-e vissza? ⁵Miért tért tévútra ez a nép, miért tévelyeg állandóan Jeruzsálem? Miért ragaszkodik a csalárdsághoz, és miért nem akar megtérni? ⁶Figyeltem, és hallottam, hogy nem őszintén beszélnek. Senki sem bánja gonoszságát, és nem mondja: Mit tettem?! Mindenki összevissza futkos, mint a harcban száguldozó lovak. ⁷Még a gólya is, az égen, tudja költözése idejét, a gerlice, a fecske és a daru is vigyáz, mikor kell megjönnie, csak az én népem nem ismeri az ÚR törvényét. ⁸Hogyan mondhatjátok: Bölcsék vagyunk, nálunk van az ÚR tanítása! Hiszen hazugsággá tette ezt az írástudók hazug tolla! ⁹Szégyent vallottak a bölcsék, megijedtek, zavarba jöttek. **Mit is ér a bölcsességük, ha megvetették az ÚR igéjét?** Kedves Testvérek!

Talán nem mondok nagy újdonságot, ha így fogalmazok, a Biblia üzenete valahogy mindig is szembeáll az ember által felépített és körömszakadtáig védett nagy igazságokkal. Röviden fogalmazva: Az Ige konfrontálja az ember által folyamatosan építgetett kultúrát. A kultúra alatt itt nem csak a mai értelemben vett művészeteket értem (szóval nem Munkácsy Mihályra, Liszt Ferencre, esetleg Rembrandtra vagy Beethovenre gondolok), hanem a kultúrára, ami az egész emberit jeleníti meg előttünk, mint monumentális építményt.

A kultúra szó első előfordulása az „*agri cultura*” kifejezés, amely ahogy ma is, a római birodalomban a föld művelését jelentette. A kultúra szó a latin *colere* igéből származik, aminek a jelentése: művelni. Aztán ez a fogalom fejlődött tovább. Cicero volt az, aki a lélek művelését a filozófiában látta megvalósíthatónak. Akik kicsit is értenek latinul, jól értik a mondatot: „*cultura animi... philosophia est.*” Nos, az egész nyugati kultúránkat jól fejezi ki ez a mondat: „a lélek művelése a filozófia.”

A filozófia, melynek jelentése: a bölcsesség szeretete. De ez a bölcsesség az ember bölcsességét jelentette mindig is. A filozófia, mely az elmúlt 2000 esztendő óta, a nyugati keresztyén kultúra dominanciája alatt sokszor került szembe a teológiával, mely egy másik fajta bölcsességet képviselt. Itt találkozunk tehát a két fogalom egymással a mai napra kijelölt igeszakaszban: **Mit is ér a bölcsességük, ha megvetették az ÚR igéjét.**

Jeremiás egy rendkívül erős próféciát szólaltat meg Izráel népével szemben. A lényege ugyanez, két bölcsesség ütközése, az emberi bölcsesség és az Úr bölcsessége került akkor egymással szembe. De ugyanígy van ez ma is. Az ember a maga műveltségét sokszor állítja előtérbe, sokszor magasztalja fel, isteníti, míg jobb esetben Isten igéjéről egyszerűen csak megfélekedezik, rosszabb esetben pedig szándékosan az ellen cselekszik, ahogy olvastuk: megveti.

A műveltség, azaz a kulturáltság és a műveletlenség a 18. század óta állnak éles ellentétben egymással. A felvilágosodást követő emberi nárcizmus a műveltségben, azaz a kultúrában vélte önmagát meghatározni. Ugyanakkor nem szabad elfeledni, hogy ez a kor a keresztyén hit visszaszorulásának időszakában is volt, azaz a középkorhoz képest egy szerepváltás történt, a filozófia átvette a teológia helyét az vezető tudomány helyén.

Ezt pedig követte a technikai ismeretek robbanása, a természettudományok virágzása a 18. és 19. század folyamán, így a mai korunk egyértelműen a tudományokat isteníti, a tudományok jelentik az emberek számára a bölcsességet. Minél többet tud valaki, minél több ismeret van a fejében annál bölcsőbb. Sőt, ez a fajta elválasztás odáig jutott, hogy a 20. század embere azt a kérdést tette fel: hit vagy tudás. Ez a fajta dialektika határozza meg ma is sok ember gondolkodását, a tudás az a biztos, hiszen mérhető, igazolható, bizonyítható. A hit pedig csak az egyszerű, vagy gyáva embereknek való, akik nem mernek szembenézni a tudással és annak eredményeivel.

De ahogy nemrég elhunyt professzorom mondta: a hit ellentéte nem a tudás, hanem a hitetlenség, a tudásé pedig a tudatlanság, s úgy gondolom, mindkettőt össze lehet foglalni egy szóval, ahogy a Példabeszédek is fogalmaz, a hitetlenség is és a tudatlanság is nem más, mint ostobaság.

Jeremiás tehát azt kritizálja népe életében, hogy bár látszólag Isten népeként bölcsnek tekintik magukat, mert ők kapták a kijelentést, ők ismerik az Isten ígétjét, ők a kiváltságosak, mert Isten nekik bölcsességet adott, de ez a bölcsesség nem ér semmit, mert az Igéhez nincs semmi köze. Jeremiás nem csak saját népét, hanem Isten ezeken az ígéken keresztül bennünket is ítélet alá von, mert sokszor mi is így élünk: Isten nevében, de nem a leírt Ige szerint éljük az életet, nem az Ige szerint értékeljük a múltat és tervezzük a jövőt.

Mit is jelent ez konkrétan?

Szó szerint említi Jeremiás az égitestektől való függést, azaz a horoszkópok követését: „*Kiterítik azokat a nap, a hold és az ég egész serege elé, amelyeket szerettek, tiszteltek és követtek, amelyekhez folyamodtak, és amelyek előtt leborultak.*” Tudni kell, hogy a környező népek, főleg a babiloni kultúra, nagyon magas szinten művelte a csillagászatot, mint tudományt, de nemcsak tudományos szinten foglalkozott vele, hanem a jövőt is a csillagok mozgásából szeretette volna kutatni, megtudni. Ezt a fajta függést ítéli meg Isten Jeremiás szavai keresztül. Ma is. Sokan ártalmatlannak hiszik a horoszkópot, csak egy kis érdekesség az unalmas hétköznapiakban. De aztán ez a függés szinte félelemmé változik. Néha szinte megbénít.

Isten nem félelmet kelt, hanem bizalmat, ezért mindenkit figyelmeztet, hogy nem a csillagok félelmében válik bölcs emberré, hanem ahogy szintén a Példabeszéd fogalmaz: *A bölcsesség kezdete az Úrnak félelme, és a Szentnek a megismerése ad értelmet.*

Érdekes a következő kép is, amely a költöző madarak bölcsességét mutatja be. Szinte napra pontosan tudja a gólya, a fecske, a daru és a többi madár, hogy mikor kell indulnia, erő feletti utat megtennie, hogy életben maradjon, csak Isten népe nem tudja, hogy meg kell térnie Istenhez. Miért? Hogy életben maradjon.

Mert az Isten bölcsessége több, mint műveltség, ismeret, tudomány, több, mint teológia! Az Isten bölcsessége az élet Urának ismerete, az élet tudománya. A bölcsesség a Szentnek megismerése. A bölcsesség az Úr ismerete.

Lehet, sokak életében az ismerettel nincs is gond. Amikor megtértem szerettem volna sokat tudni Istenről, Krisztusról. Olvastam is, hallgattam is sok tanítást. Aztán gimnáziumi éveim alatt azt vettem észre, hogy van a hit, mint tudás, mint ismeret és van az élet, ahol mindez alig jelenik meg. Mintha két külön világ lett volna bennem, az értelmemmel képviseltem a hitet, az életvezetésemben pedig alig volt felfedezhető, hogy ismerem Istent. Nem tettem semmi kirívó dolgot, de ott belül nem volt békesség, tudtam, hogy örülnöm kellene, boldognak lennem stb., mert a keresztyén embernek ezt kell éreznie, de közben a tapasztalatok mást jeleztek. Találó volt rám nézve az Ige, ahogy Jeremiás írja a 11. versben: „Békesség, békesség, de nincs békesség!”

Aztán ahogy az évek teltek, a kép szépen lassan állt össze. Nem azt mondom, hogy bölcs ember vagyok, hanem azt, hogy az élet, a környező világ, minden, amit tapasztalok, elkezdett megfelelni mindannak, ami a Bibliában le van írva. Ahol már nem csak az volt a kérdés, hogy mit tenne Jézus egy bizonyos élethelyzetben, hanem annak a felismerése volt megdöbbentő, hogy amiket Jézus elmondott az az egész világ működésének a legnagyobb igazságai, s ezt még senki ilyen bölcsen meg nem fogalmazta. A bölcsesség tehát igazolja az Igét, és fordítva az Ige igazolja a bölcsességet. Nem azért hiszek, mert lelkész vagyok, hanem, mert amit a Biblia leír Istenről, emberről, világról, az a tapasztalataim szerint az egyetlen igazság itt a Földön. A bölcsesség kútja tehát csakis az Ige lehet.

Hogy is vagyunk mi ezzel?

Nem csap be bennünket a világ? És nem válik az Ige helyett a bölcsesség kútjává számunkra a TV, a politikus, a média? Mennyire befolyásolja gondolkodásodat, érzelmeidet, tetteidet, döntéseidet az Ige? Mennyire befolyásolja bölcsességedet, világnézetedet, életszemléletedet Isten Igéje? Mennyire válik gyakorlativá az életedben, amit olvasol a Bibliában, vagy hallasz az igehirdetésben?

A bölcsesség kútja az Ige. Minél többet olvasod, annál inkább válik meggyőzővé a tapasztalatok által, annál inkább válik életté.

Mert ne feledjétek!

Mindenféle bölcsesség (népi-modern, tudományos-bölcseleti, stb.) elvész, ha rátekint az Úr. Egyetlen igazság marad meg, Istenünk Igéje.

Személyes életünkben is szükség van Isten bölcsességére, de közösségünkben is csak erre hagyatkozhatunk.

Presbiterválasztás következik a köv. hónapokban. Emberi szempontok sokszor megfosztanak egy közösséget. Meggyőződésem szerint Isten nem megoszlást akart, ahol megoszlás történik, nem Isten bölcsessége jut szóhoz.

Imádkozzunk Isten bölcsességéért.